

Přílohy

Příloha 1 - VERŠ

Příloha 2 - STROFA

Příloha 3 - RÝM

Příloha 4 - RÝM

Příloha 5 – VOLNÝ VERŠ

Příloha 6 – INTERTEXTOVOST

Příloha 1 – VERŠ

1) Lístky s verši a slogany

tvář jeptiška a tvář mnich

kráska s vlastním názorem

orangutan mávne křídly

i město má své šelmy

ptáci jako já po tisíc let

dotkni se slunce

ptáci dlouhým letem

nebe nepočká

muž a žena do sebe mydlí

odvažte se zažít víc

muž svou ženu sladce loká

pravé bohatství se skrývá uvnitř

popel sype se z nich

svět se mění a my s ním

paměť křídel, co nikdy neuslyšíš

chytré věci nenahradíš

Text 1

Tvář jeptiška a tvář mnich
popel sype se z nich
muž a žena spolu se perou
kopanec do rozkroku
a už jdou na sebe se sekerou —
to bude chtít druhou sloku
Muž a žena do sebe mydlí
breviáře zotvírány
orangutan mávne křídly
a odletí za havrany
muž svou ženu sladce loká —
pomohla jim druhá sloka

KASAL, Lubor. *Orangutan v továrně.*

Text 2

a)

HEJNA

Ptáci dlouhým letem
si tě pamatují
Ptáci jako já po tisíc let
Přeletí nad zemí jen jednou
zpátky je nevolám
Paměť křídel
co nikdy neuslyšíš

Hejna táhnou

ŠŤASTNÁ, Marie. *Krajina s Ofélií.*

b)

HEJNA Ptáci dlouhým letem si tě pamatují. Ptáci jako já po tisíc let. Přeletí nad zemí jen jednou, zpátky je nevolám. Paměť křídel, co nikdy neuslyšíš. Hejna táhnou.

c)

Hejna ptáci dlouhým letem si tě pamatují ptáci jako já po tisíc let přeletí nad zemí jen jednou, zpátky je nevolám paměť křídel co nikdy neuslyšíš hejna táhnou

Příloha 2 -STROFA

Pracovní list – STROFA

ČÁST 1

1) Přečtěte nahlas následující báseň od autora Víta Janoty.

XXI.

Staré cesty zarůstají
maliním a kopřivami
Přichází epocha škrábanců
a rozbitých dětských kolen
Když беру do ruky kartáč
ještě cítím jak páčil
v rukou mých rodičů
na odřené kůži
Spirála se otočila
a v zákrytu odhalila
další mystérium
naší pozemské pouti
I lesní jahody září v trávě
stále stejnou červení

Vít Janota, *Miniová pole*

2) V textu bylo opomenuto grafické členění strof. Označte lomítky /, kde končí a začínají podle vás jednotlivé strofy básně. Své řešení zdůvodněte.

3) Strofy se rozdělují podle počtu veršů na *dvojverší* (distich), *trojverší* (tristich, terceto), *čtyřverší* (tetrastich, kvarteto) apod.¹ Autorův text obsahuje v originále tři čtyřverší a jedno dvojverší. Rozdělili jste text v úkolu 2 stejně? Jestliže ne, změňte členění textu dle tohoto schématu.

4) Myslíte, že má rozdělení autorova textu na konkrétní strofy nějaký důvod nebo funkci? Uved'te jaké.

.....
.....

5) Napište do textu ke strofám (3x tetrastich, 1x distich) myšlenku, která podle vás danou strofu vystihuje.

---

¹ PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele*. Praha: MME Mercury Music Entertain, 2009. s. 173.

6) Číslicemi 1 – 4 označte pořadí veršů ve strofě.

7) Báseň neobsahuje rýmy, které by jednoznačněji ohraničily rozsah strofy. Vypište z textu slova, která tuto funkci rýmu nahrazují (tj. signalizují, že strofa ještě neskončila).

.....

8) Autor použil ve své básni několik obrazných vyjádření. Nalezněte alespoň dvě a zformulujte jeho explicitní význam.

.....-.....
.....-.....
.....-.....
.....-.....

9) Navrhněte výstižný název básně: .....

ČÁST 2

Nyní se seznámíme se *sonetem*, jenž je jedním ze strofických žánrů. V předchozích úkolech jsme se dozvěděli, že rozsah strofy může být definován a) sjednocující myšlenkou b) návazností textu (např. jedna strofa odpovídající jedné větě jako u Janotovy básně) c) rýmovým schématem.

1) Přečtěte si pozorně následující text básně, v němž bylo tentokrát opomenuto nejen grafické členění strof, ale také veršů:

-7-

kde láska končí, smrt počíná: v hrobě to není svazek dlaní, listy palem nic nekončí pro lichou lidskou oběť nic nezačíná pro zemřelé žalem den, rány noci slunce převázalo krev teče dál, jen tolik vidět není i bez krve jsme k smrti vyděšení že oproti všem mrtvým je nás málo byl den, kdy lidem nechtělo se hynout byl den, jež nikdo nepotřásl vinou byl den, kdy smrt se na smrt unavila byl den, kdy smrti vrátila se síla byl den, kdy člověk za smrt řekl díky byl den, byl den pro čerstvé nebožtíky

Ondřej Hanus, *Pohřební věnec sonetů*

2) Autorův sonet má pevnou a pravidelnou strukturu a je rýmovaný. Označte v textu hranice jednotlivých veršů. Kolik veršů Hanusův sonet má?

..... veršů

3) Označte části textu pojmy:

kvarteto (2x), terceto (2x)

4) Přečtěte text podle vašeho členění nahlas. Klad'te přitom důraz na pauzy mezi jednotlivými verši a strofami tak, jak jste je v básni stanovili.

5) Nyní jste odhalili specifické znaky kompozice sonetu. Doplňte číslici do definice:

Sonet je básnická skladba, která má ..... veršů, ... strofy, z toho ..... čtyřverší (kvarteta) a ..... trojverší (terceta).

Použité básně

Text 1

XXI.

Staré cesty zarůstají
maliním a kopřivami
Přichází epocha škrábanců
a rozbitých dětských kolen

Když беру do ruky kartáč
ještě cítím jak páčil
v rukou mých rodičů
na odřené kůži

Spirála se otočila
a v zákrytu odhalila
další mystérium
naší pozemské pouti

I lesní jahody září v trávě
stále stejnou červení

Vít Janota, *Miniová pole*²

---

² JANOTA, Vít. *Miniová pole*. Praha: Dauphin, 2008. s. 34.

Text 2

7

kde láska končí, smrt počíná: v hrobě
to není svazek dlaní, listy palem
nic nekončí pro lichou lidskou oběť
nic nezačíná pro zemřelé žalem

den, rány noci slunce převázalo
krev teče dál, jen tolik vidět není
i bez krve jsme k smrti vyděšení
že oproti všem mrtvým je nás málo

byl den, kdy lidem nechtělo se hynout
byl den, jež nikdo nepotřásl vinou
byl den, kdy smrt se na smrt unavila
byl den, kdy smrti vrátila se síla
byl den, kdy člověk za smrt řekl díky
byl den, byl den pro čerstvé nebožtíky

Ondřej Hanus, *Pohřební věnec sonetů*³

---

³ HANUS, Ondřej. Druhé sonety mrtvým. Pohřební věnec sonetů. In *Stinohrad*. Brno: Welles, 2008. s. 38. Báseň, jak napovídá název, je závěrečným sonetem tzv. sonetového věnce, kdy poslední verš předešlé je prvním veršem následující básně.

Příloha 3 - RÝM

1) Kartičky s rýmy

1. soubor:

sukně	beach	pukne	pryč
oranžový	tma	má	poví
Belle Vue	valí	se lvy	malý

2. soubor:

náměstí	nehodí	Hospodin	pěstí	kůň	fušku	stužku
duň	náměstí	šťěstí	tam	dlaně	pane	vám

3. soubor:

víra	nemocní	neumírá	mrtví	ovocní	strachu	prachu
malá	duše ne	lhala	tušené	se ví	se ví	

4. soubor:

na noty	mostě	chvostem	Ano, ty
slečny	nakřivo	na pivo	vděčný

5. soubor:

žerdi	žit	zvítězit	nerdí	žerdi
-------	-----	----------	-------	-------

K aktivitě byly použity básně Radka Malého ze sbírky *Větrní* (Zcestné verše, 2005) (viz Příloha 4)

Příloha 4 – RÝM

1) Básně Radka Malého ze sbírky *Větrní* (Zcestné verše, 2005):

1.

Přístavním holkám zdvíhá vítr sukně
The sun is shining on the beach
Mademoiselle... Bonjour... Zítra prý svět pukne...
Tož pámbu s námi a zlé pryč

Ve světle lamp je přístav oranžový
A déšť je oranžový Oranžová tma
A jak a kdo se potmě vyznat má?
A jestli někdo, tak kdo mu to poví?

Lví oči planou z oken vily Belle Vue
Příboj řve jak lvi a vlny se valí
A není dobré zahrávat si se lvy
Velké je moře
a já jsem tak malý

(Marseille 12-17. 11. 2002)

2.

Zas kdosi hoří na náměstí
A nikdo na něj deku nehodí
V hospodě usnul dobrý Hospodin
Jehovu Alláh nabral pěští

Dnes ráno posel pod Václavem kůň
Hrad dobyt Dalo to však fušku
Praha má z řeky černou stužku
Hej, lidé! Plačte! Svatý Víte, duň

Zas kdosi hoří na náměstí
A kameraman neměl štěstí
Když se to stalo, nebyl tam

Vyhřezlý březem zebou dlaně
Nemáte oheň, mladej pane?
Co ste tak smutnej? Co je vám?

3.

Velký je Re a malá naše víra
Mocný je Re a my tak nemocní
Strach ze smrti Strach, že se neumírá
Stejně jsme dávno mrtví...

Stejně jsme bělásci ovocní
proklátí špendlíkem onoho strachu
pod palbou prachu

Velký je Re a naše víra malá
Věčný je Re a naše duše ne
Fakt nevím Ale co když máma lhala?

Je stokrát horší, co je tušené
než to, co se ví

To se ví

4.

Avignon – hrací strojek. Mlýnek na noty
s odrhovačkou o strženým mostě.
V parku páv pyšně ometá zem chvostem.
Někdo mi stojí v objektivu. Ano, ty.

A byl tu papež. Mávaly mu slečny.
Ty avignonské, s tváří nakřivo,
s očima šejdrem... vem je na pivo.
Uvidíš, tyhle, ty ti budou vděčný.

(Avignon 15. 11. 2002)

5.

Na Hradě visí vlajka na půl žerdi
Prezident v tahu Jak teď máme žít
Pravda a láska musí zvítězit!
A to je lež Však dnes kdo lže se nerdí

Jenom ta vlajka rdí se na půl žerdi

2) Štítky:

rým exotický

rým dvouslovný

rýmové echo

bohatý rým

štěpný rým

gramatický rým

useknutý rým

vnitřní rým

Příloha 5 – VOLNÝ VERŠ

Text 1

vzpomínky na budapešť

ideální matky
ideálních dětí
ideální manželky
ideálních manželů
ideální děti
ideálních rodičů

všichni tam byli

turisti jako my
chodili po chodnících po kterých
tekla krev
fotili se před barákama který
vyrostly na místo těch na
který spadly bomby –

mohlo to bejt kterýkoliv jiný
evropský město
nebejt paprik
nebejt guláše
nebejt lázní

někde tam jsme se ztratili

mezi tím
co jsem řek a tím
cos ty slyšela
mezi tím
cos řekla a já slyšel

někde tam
jsme se ztratili

mezi tím co sis myslela a
tím co jsem si myslel
že si myslíš
tím co jsem si myslel a tím
co sis ty myslela že
si myslím

někde tam jsme se ztratili

hledali se a
se přehlíželi

mlčeli a křičeli na sebe –

mohlo to bejt ve kterymkoliv jinym
evropskym měste
mohlo to bejt kterýkoliv jiný
evropský město –

za paprikama
za gulášem a lázněma
město
jako každý jiný –

úvěry a hypotéky
bary
bordely
nákupní centra a
skleněný hrady plný
rozšlapanejch
unavenejch lidí

jako jsme my

Jan Těsnohlídek ml., *Ještě je co ztratit*

Text 2

Vědět

Víš,
u nás je pořád září.
Už hrozně dlouho.
Jenže nic dosud nestačilo zežloutnout a začít padat – kromě
ořechů, kaštanů a unavených vlasů – jinak všechno drží pevně a až
dokonale semknutě a listí podvádí čas.
Cítím se líp.
Než kdykoli předtím.
Může za to to počasí,
protože když u nás večer utichá vítr a ustylá si ve vrcholcích rynglí,
každý musí aspoň na pár vteřin zešílet tou čistotou, jež by se dala
krájet a rozvážet jako humanitární pomoc do rozvojových zemí
nebo jen tak do ulic velkých měst.

Myslím, že na naši dědinu se zapomnělo.

A proto je tak neúprosná.
Nedává mi prostor k bezbolestným odchodům.

Lucie Hyblerová, *Na štěrcích*

Text 3

Každý s nostalgií vzpomínáme na místo našeho dětství, domov, ve kterém jsme vyrůstali. Mě tak sepjala s Moravou, prostředím věčně dozrávajícího ovoce a tak přívětivého uplývání dnů a ročních období, na které mi město později dalo zcela zapomenout. Často vzpomínám, avšak pocity, tehdy tak intenzivní a skutečné, necítím. Natož abych je jinému člověku sdělila. To jen, když čas od času do svého dávného domova zavítám a obklopí mne majestát přírody, pohltí mne pokora moravské dědiny, ty staré pocity jsou zpět. Vdechuji tu čirost vzpomínek a svými městem zcvrklými póry vstřebávám neměnnost onoho tolik milého místa. A je mi líto, že tak nemohu setrvat navěky, že tento pokoj v mém nitru pomine, jakmile vykročím z náruče této oázy, ztracené v prostoru i čase. A co hůř, že vím, že někteří se o ní ani nedozví.

Příloha 9 – INTERTEXTOVOST

1) Kvíz

Otázky:

1. V jakém literárním díle jakého autora zazněla věta: „Tento způsob léta zdá se mi poněkud nešťastným“?
Odpověď: Vladislav Vančura, Rozmarné léto
2. V jakém románu jakého autora začíná vypravěč kapitoly vždy podobnou následující větou: „Dávejte pozor, co vám teďka řeknu“?
Odpověď: Bohumil Hrabal, Obsluhoval jsem anglického krále
3. Opravte známou větu a řekněte, v jakém díle od jakého autora ji najdeme: „Kazimíre, Kazimíre. Do roka ha do dne zvu tě na Boží súd. Hin se hukáže, kdo z nás“?
Odpověď: Lomikare, Lomikare. Alois Jirásek, Psohlavci
4. Kdo napsal báseň, která začíná těmito verši, v jakém díle ji najdeme?
*Píši vám, Karino, a nevím, zda jste živa,
zda nejste nyní tam, kde se už netoužívá,
zda zatím neskončil váš nebezpečný věk.*
  - a) A.S. Puškin, Evžen Oněgin
  - b) Jiří Orten, Elegie
  - c) K. H. Borovský, Tyrolské elegieOdpověď: b)
5. Jaké literární dílo jakého autora parafrázoval spisovatel Michal Viewegh svým titulem Báječná léta s Klausem?
Odpověď: Svůj román Báječná léta pod psa
6. Básník Francois Villon a jeho balady inspiroval J. Voskovce a J. Wericha k napsání dramatu Balada z hadrů. Ano nebo ne?
Odpověď: Ano
7. V jaké sbírce najdeme báseň českého autora balad, jež začíná těmito verši, uveďte jméno autora:
*Již jedenáctá odbila,
a lampa ještě svítila,
a lampa ještě hořela,
co nad klekadlem visela.*
Odpověď: K. J. Erben, Kytice
8. Prométheova játra je kniha:
  - a) pojednávající o specifickém genetickém onemocnění jater
  - b) s deníkovými zápisy a básněmi významného autora a výtvarníka Jiřího Koláře
  - c) o starověkém hrdinovi PrométheoviOdpověď: b)
9. Film Pelíšky je adaptací sbírky povídek:
  - a) Jáchyma Topola Supermarket sovětských hrdinů
  - b) Ludvíka Vaculíka Srpnový rok
  - c) Petra Šabacha Hovno hoříOdpověď: c)
10. Následující verše jsou dílem jakého autora?

*Manon je můj osud. Manon je můj osud.
Manon je všechno, co neznal jsem dosud.
Manon je první a poslední můj hřích,
nepoznat Manon, nemiloval bych.*

- a) A. F. Prévosta
- b) Vítězslava Nezvala
- c) Jana Skácela

Odpověď: b)

11. Karel Čapek navázal na svou sbírku povídek Povídky z jedné kapsy další sbírkou. Jak se jmenovala?

Odpověď: Povídky z druhé kapsy

12. Dílo Oty Pavla Smrt krásných srnců se dočkalo jaké adaptace?

- a) filmové
- b) výtvarné
- c) hudební

Odpověď: a)

13. Poslechněte si následující báseň s titulem Adam od Petra Hrušky ze sbírky Obývací nepokoje (učitel ji může také například promítnout na tabuli, přečíst ji opakovaně). Rozhodněte, jakou známou básní českého autora se Hruška inspiroval:

*Vyklízeli dohola obývací pokoj
malý chlapeček
ležel v koutě
jako pohozený ulovený plyšový mrtvý
bobřík odvahy –
zůstat sám
v domě kde se stal
rozvod*

- a) Ivan Martin Jirous, Stříhali dohola malého chlapečka
- b) Josef Kainar, Stříhali dohola malého chlapečka
- c) Josef Kainar, Stříhali dohola mého bratříčka

Odpověď: b)

14. Povídku Hubička Karolíny Světlé zhudebnil na základě libreta Elišky Krásnohorské český skladatel:

- a) Karel Svoboda
- b) Bohuslav Martinů
- c) Bedřich Smetana

15. Co bylo dříve: Večerníček Povídání o pejskovi a kočičce nebo kniha Povídání o pejskovi a kočičce?

Odpověď: kniha od Josefa Čapka

Indicie (10):

3 JMÉNA   ROMANTISMUS   ČTYŘSTOPÝ JAMB   1836   SVÁTEK PRÁCE

Čechové jsou národ dobrý, a Ty Čechů věrný syn!

